

vijf vragen

'Alleen vrije schoolboeken zijn echt gratis'

Gratis lesboeken zijn alles behalve gratis, stelt Wiebe van der Worp van Stichting Vrij-schrift. „Vrije boeken zijn wel zonder kosten te gebruiken.”

1 Wat zijn vrije schoolboeken?

Van der Worp: „Vrije schoolboeken werken niet met *copyright*, maar met *copyleft*. Dit betekent dat je teksten mag kopiëren zodat die zoveel mogelijk mensen dienen. Je wordt aangemoedigd de teksten te veranderen en je mag ze verkopen zodat er een bron van inkomsten ontstaat. Het enige wat niet mag is de licentie eraf halen; de informatie moet immers vrij blijven. Het principe wordt al jaren succesvol toegepast op vrije software, oftewel *open source*, en computerboeken gebruiken het ook. Het is mooi dat het gratis is, maar het doel is verspreiding van vrije kennis.”

2 Wat is het verschil met gratis schoolboeken?

„Gratis schoolboeken zijn helemaal niet gratis, die term is een leugen. Volgens mij zijn ze zelfs alleen maar duurder. Vrije schoolboeken zijn wel zonder kosten te gebruiken, omdat je ze mag kopiëren. Het enige dat je nodig hebt is een hele hoop ouders, leraren en leerlingen die de kar willen trekken.”

3 Waarom heeft u het nog niet aan de man gebracht?

„We hebben geprobeerd de regering warm te maken, maar dat is tot nu toe een grote teleurstelling geweest. De enige die heel enthousiast was, was voormalig staatssecretaris Nijs van onderwijs. Toen zij het veld moest ruimen, liep het dood. Ik had mijn hoop gevestigd op minister Plasterk omdat hij uit de wetenschap komt, maar staatssecretaris Van Bijsterveldt gaat erover en zij vindt dat het niet tot de taken van het ministerie hoort.”

4 Hoe kun je de kwaliteit van de boeken waarborgen als iedereen teksten mag veranderen?

„In de praktijk werkt het, dat zie je bij Wikipedia (encyclopedie op internet, red.). Dat wil niet zeggen dat vrije schoolboeken niet te maken kunnen krijgen met vandalisme. Maar als honderd mensen het goed bedoelen en één de boel kapot wil maken, wordt die enkeling vanzelf geweerd. Het voordeel is dat eventuele fouten sneller kunnen worden opgespoord én verbeterd.”

5 Welke auteur krijg je zover om zijn boeken voor niets te verspreiden?

„Natuurlijk zijn er auteurs die boeken schrijven om er beter van te worden, maar het kan ook idealisme zijn. In de muziekwereld zie je ook dat mensen dingen gratis doen om zich te profileren. Ze zetten filmpjes op You Tube om ontdekt te worden. De natuurkundeleraar van mijn dochter schrijft zijn eigen dictaten, omdat hij het boek niet goed vindt. Hij wil zijn aantekeningen ter beschikking stellen. Het concept klinkt misschien dromerig, maar er zit een brok commercie omheen: de uitgevers. Die kunnen zo heel goedkoop lesboeken uitgeven, omdat de teksten gratis zijn. Voor mensen die liever een boek met een kaft hebben in plaats van printjes. Uitgevers moeten wel flink concurreren, want ze verkopen vrije informatie.”

Cynthia van Gorp